

Οι Εγγλέζοι χτυπούσαν αλύπητα στα αδύνατα σημεία, καλά πληροφορημένοι για την κατάσταση που επικρατούσε στις τάξεις των αντιπάλων τους. Η μάχη ήταν άνιση. Ο επιτελάρχης Οράτιος Έμπερτ Κίτσεναρ, όπως πάντα, αποδεικνυόταν άριστα μελετημένος. Είχε οργώσει την Κύπρο, την Παλαιστίνη κι όλη την Αφρική, πριν να του ανατεθεί να τελειώνει με τους Μπόερς. Και Μπόερς ήταν οι παλιοί Ολλανδοί άποικοι (από την ολλανδική λέξη «μπουρ» που σημαίνει «Χωρικοί») γεωργοί και κτηνοτρόφοι. Βρίσκονταν εκεί από το 1650, μιλούσαν την ολλανδική διάλεκτο «τάαλ», ζούσαν ειρηνικά, συναλλάσσονταν με τους ιθαγενείς κι έβγαζαν σκληρά το ψωμί τους είτε τρέφοντας κοπάδια ζώων είτε καλλιεργώντας τη γη. Ωσπου τους προέκυψαν οι Εγγλέζοι.

Οι υπερασπιστές της Πραιτόρια μάχονταν ηρωικά και απεγνωσμένα αλλά τα πάντα είχαν κριθεί. Στις 5 Ιουνίου του 1900, η Πραιτόρια, η καρδιά της δημοκρατίας του Τράνσβααλ, έπεσε στους Άγγλους. Το «σχέδιο των δύο Κ» μπορούσε να προχωρήσει. Ποτέ δεν θα ολοκληρωνόταν.

Οι Μπόερς είχαν φτάσει εκεί, κυνηγημένοι από τους Άγγλους, στα χρόνια της «μεγάλης εξόδου», όπως ονομάστηκε (1836 - 1840. Διάβηκαν τον ποταμό Οράγγη και δίνοντας συνεχώς σκληρές μάχες με τους ιθαγενείς προχώρησαν προς την περιοχή Νατάλ, στη νοτιοανατολική ακτή της Αφρικής, στην παραλία του Ινδικού ωκεανού. Συνόρευαν πια με τη Ζουλουλάνδη, περιοχή των πολεμιστών Ζουλού.

Μέσα σε μια πενταετία, οι Μπόερς οργανώθηκαν στην νέα τους πατρίδα και ίδρυσαν τη δημοκρατία της Οράγγης. Μόλις η νέα κατάσταση παγιώθηκε, κατέφθασαν οι Άγγλοι. «Χρειάζονταν την περιοχή». Αυτή τη φορά, οι Μπόερς πήραν τα όπλα. Νικήθηκαν. Στα 1848, χρονιά που η Ευρώπη συγκλονιζόταν από τις επαναστάσεις που τη σάρωναν απ' άκρη σ' άκρη, η δημοκρατία της Οράγγης έπεφτε στα χέρια των εισβολέων και ενωνόταν με τη Βρετανική αυτοκρατορία.

Στα χρόνια της «μεγάλης εξόδου», κάποιοι Μπόερς είχαν πάει ακόμα πιο μακριά, περνώντας και τον ποταμό Βάαλ. Οι κυνηγημένοι της Οράγγης κατέφυγαν εκεί, ενώθηκαν με τους παλιότερους, ίδρυσαν τη νέα δημοκρατία Τράνσβααλ («πέραν του Βάαλ») κι άνοιξαν πόλεμο με τους κατακτητές.

Αυτή τη φορά, οι Άγγλοι νικήθηκαν. Στα 1852, με συνθήκη, αναγνώρισαν τη δημοκρατία του

Τράνσβααλ. Στα 1854, με νέα συνθήκη, αναγνώρισαν και τη δημοκρατία του Οράγγη, από την οποία αποχώρησαν. Για δεκαπέντε χρόνια, οι Μπόερς κατάφεραν να ζήσουν ειρηνικά. Μετά, ξανάρχισαν τα προβλήματα.

Η αιτία για τις νέες συμφορές, στην αρχή πανηγυρίστηκε έξαλλα. Κάποιος τυχερός ανακάλυψε στην περιοχή διαμάντια! Τα αδαμαντωρυχεία, μαζί με τον πλούτο, έφεραν και χιλιάδες τυχοδιώκτες. Πίσω τους, κατέφθασε και ο αγγλικός στρατός. Ο πόλεμος ξανάρχισε το 1869 με απροκάλυπτη επίθεση των Εγγλέζων. Αποκρούστηκαν. Οι εισβολείς χρησιμοποίησαν νέες μεθόδους: Ξεκίνησαν να αγοράζουν τα αδαμαντωρυχεία κι από το 1875 έβαλαν μπροστά το σχέδιό τους να δημιουργήσουν μια ομοσπονδία που να περιλαμβάνει τις δικές τους αποικίες και τις δημοκρατίες των Μπόερς.

Μια οικονομική κρίση που χτύπησε το Τράνσβααλ, επέτρεψε στους Άγγλους να το «ενώσουν» (1887) με τις αποικίες τους στην παραλία. Όχι για πολύ. Η επανάσταση ξέσπασε το 1879 και συνδυάστηκε με άγρια επίθεση των Ζουλού εναντίον των Άγγλων. Στα 1880, οι Μπόερς είχαν διώξει τους Άγγλους από τα χώματά τους και για μια ακόμα φορά είχαν αποκτήσει την ανεξαρτησία τους. Η Αγγλία την αναγνώρισε με τις συνθήκες του 1881 και του 1884.

Ήταν η εποχή που Άγγλοι, Γάλλοι και Γερμανοί ανταγωνίζονταν ποιος θα πάρει τα πιο πολλά κομμάτια στην Αφρική. Το θέατρο της διαμάχης απλωνόταν από την αγγλοκρατούμενη Αίγυπτο ως το Σουδάν και το Κονγκό. Ο ιμπεριαλισμός είχε βρει ένα νέο μέσο διείσδυσης: Το τρένο, που Ρώσοι και Αυστριακοί έβλεπαν να περνά από τη Μακεδονία και να βγαίνει στο Αιγαίο, οι Γερμανοί το ήθελαν να διασχίζει της Ευρώπη και μέσω Κωνσταντινούπολης να φθάνει στη Μέση Ανατολή, οι Γάλλοι το σχεδίαζαν να καλύπτει τη Βόρεια Αφρική και οι Άγγλοι το χάραζαν πάνω σε οποιοδήποτε χαρτί έμοιαζε με χάρτη.

Το «σχέδιο των δύο Κ» ήταν αγγλική επινόηση: Μια σιδηροδρομική γραμμή μήκους 10.000 χιλιομέτρων (!), που θα κάλυπτε την απόσταση Κάιρο - Κέιπ Τάουν. Φυσικά, η γραμμή περνούσε και από περιοχές που δεν βρίσκονταν κάτω από αγγλική κυριαρχία αλλά αυτό ποτέ δεν απετέλεσε πρόβλημα για τον αγγλικό ιμπεριαλισμό. Η ολοκλήρωση του «σχεδίου των δύο Κ» προέβλεπε και κάποιους πολέμους.

Οι δημοκρατίες της Οράγγης και του Τράνσβααλ βρίσκονταν πάνω στη νοητή γραμμή από όπου θα περνούσε το τρένο. Ο κατακτητής των Ινδιών στρατηγός κόμης Φρειδερίκος Ρόμπερτς (1832 - 1914) επιφορτίστηκε να κυριεύσει τις δημοκρατίες των Μπόερς.

Επιτελάρχης του ανέλαβε ο Οράτιος Έμπερτ Κίτσενερ (1850 - 1916), που είχε μεταβληθεί σε θύλο του αγγλικού ιμπεριουμ καθώς είχε συνδέσει το όνομά του με επιτυχή δράση στην Κύπρο, στην Παλαιστίνη και στην Αφρική. Μόλις είχε εκμηδενίσει την αίρεση των μαγδιστών που ξεσήκωσαν Νότια Αίγυπτο και Σουδάν. Η μέθοδός του ήταν απλή σε σύλληψη. Πρώτα μάζευε όσες πιο πολλές πληροφορίες μπορούσε για τον αντίπαλο και μετά ξεκινούσε πόλεμο.

Οι μάχες ξεκίνησαν το 1898 αλλά τραβούσαν χωρίς αποτέλεσμα για τους Άγγλους. Κάποια στιγμή, ο στρατηγός Ρόμπερτς ανακλήθηκε. Την αρχηγία ανέλαβε ο Κίτσενερ. Χτύπησε στην καρδιά των αντιπάλων. Η Πραιτόρια έπεσε στις 5 Ιουνίου του 1900. Ως το 1902, οι Μπόερς είχαν εκμηδενιστεί. Στα 1907, η περιοχή της Οράγγης απέκτησε κάποια αυτονομία. Στα 1910, καταργήθηκε καθώς δημιουργήθηκε η Νοτιοαφρικανική Ένωση. Μια ακόμη επανάσταση, στα 1914, πνίγηκε στο αίμα. Το νέο κράτος, κάτω από την αγγλική κυριαρχία, εξελίχθηκε στη ρατσιστική Νότια Αφρική, τη χώρα που γέννησε το διεστραμμένο σύστημα του απαρτχάιντ. Καταργήθηκε μόλις το 1994.

(Έθνος, 4.6.1999) (τελευταία επεξεργασία, 15.3.2009)